

## ГАБЕЛЬ ЛЮДМИЛА ОРЕСТІВНА



**Габель Людмила Орестівна** (грудень 1876, Санкт-Петербург – 10.04.1967, Харків) – бібліотекар, член Комітету сільських бібліотек та Книжкової комісії Харківського товариства грамотності. Організатор бібліотеки при дитячому суді Харкова.

Народилася в родині революціонерів-народників Ореста Мартиновича Габеля та Августини Станіславівни Габель (Сінькевич). У 1876 році подружжя було заарештоване. Людмила народилася у Литовському тюремному замку. Доки матір не звільнили з-під арешту, виховувалася у родині тітки.

Після того, як батька засудили на вислання до Західного Сибіру, матір разом з Людмилою, в середині 1878 року вирушила за ним до Балаганська. У 1887 році, після закінчення строку заслання, родина переїхала до Харкова. Людмила закінчила другу жіночу гімназію зі «званням» домашньої наставниці.

У 1890-х роках Людмила долучилася до бібліотечного руху. У 1894 році вона стала членом Харківської громадської бібліотеки, а через чотири роки – членом Комітету з влаштування сільських бібліотек Харківського товариства грамотності, також входила до складу Книжкової комісії при Комітеті та оплачуваною його співробітницею. Її службовим обов'язком було листування з людьми та організаціями з питань відкриття нових бібліотек у Харківській губернії, а також з клієнтами Комітету за межами губернії. Займалася прийманням та інструктажем відвідувачів, які цікавилися досвідом роботи Комітету з народно-бібліотечної справи, технікою організації сільських книгозбірень та постачанням їх книгами.

Паралельно з діяльністю у Харківському товаристві грамотності Людмила працювала в Харківській громадській бібліотеці. У 1902–1903 роках разом із сестрою Валерією займалася статистичним обліком підписників. У 1908–1909 роках брала активну участь у дискусіях на загальних зборах бібліотеки, зокрема захищала інтереси її безоплатних працівниць.

У вересні 1904 року Людмила Габель стала однією з перших жінок, допущених до навчання на юридичному факультеті Харківського

університету, який закінчила у 1912 році.

Взимку 1907 року за наказом генерал-губернатора було опечатано книжковий склад Комітету з влаштування сільських бібліотек. На той час там зберігалось багато забороненої літератури. Людмилі разом із завідувачкою складу Любов'ю Григорович вдалося проникнути до складу не порушивши печатки та винести заборонені видання. Арешт книжкового складу негативно вплинув на діяльність Комітету, який у 1910 році припинив існування. Того ж року Людмила разом з іншими членами Комітету була звинувачена у розповсюдженні революційної літератури. Оскільки такої літератури на складі не було знайдено, обвинувачених виправдали.

На початку 1910-х років Людмила активно долучилася до феміністичного руху. Саме у її квартирі розміщувався харківський відділ «Ліги рівноправності жінок». У 1912 році вона взяла участь у створенні бюро для надання юридичної допомоги членкиням Харківського товариства взаємної допомоги працюючих жінок.

Восени 1912 року Людмила була обрана членом правління новоствореного Харківського товариства патронату над неповнолітніми, згодом стала його секретарем. Весною 1913 стала безплатною піклувальницею Дитячого суду. Влітку 1913 вона ввійшла до складу Харківської делегації на Першому міжнародному конгресі з питань захисту дітей, що відбувся в Брюсселі. Восени 1913 року вона організувала бібліотеку при камері суду, а також брала участь у проведенні святкових заходів для малолітніх ув'язнених. У середині жовтня 1913 року Людмила Габель покинула Дитячий суд та опублікувала у харківській пресі кілька листів, в яких викривала антигуманне ставлення до дітей в суді. Ці листи спричинили широкий розголос у суспільстві.

За радянського часу працювала в Укркоопспілці та Союзпредспросі, де поєднувала роботу з громадським активізмом. Останні роки життя мешкала у Будинку спеціалістів разом зі своїми сестрами Валерією та Маргаритою.

У 1950 році Людмила склала «Спогади про діяльність Комітету з влаштування сільських бібліотек і народних читалень Харківського товариства з поширення грамотності». Спогади були прочитані на засіданні Комісії з історії бібліотечної справи при Інституті теорії та історії педагогіки Академії педагогічних наук (Москва) і отримали схвальні відгуки від Комісії, яка відзначила конкретність та точність праці. В архівному фонді ХДНБ

зберігаються спогади Людмили Габель та її листування із заступником голови Комісії Михайлом Слуховським.

Померла 10 квітня 1967 року в Харкові.

### Джерела

1. Мамон В. Є. Життєвий шлях бібліотекаря Людмили Габель // Короленківські читання 2020. «Бібліотеки, архіви, музеї: історичний досвід та актуальні тенденції розвитку» : матеріали XXIII Всеукр. (з міжнар. участю) дистанційн. наук.-практ. конф., присвяч. 190-річчю від часу заснування ХДНБ ім. В. Г. Короленка, Харків, 22–23 жовт. 2020 р. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня (філія) ВГО Укр. бібл. асоц.; [редкол.: В. Д. Ракитянська (голова) та ін.]. Харків, 2021. С. 244—251 261 с.
2. Некипелова Н. А. «...у пам'яті в гостях...», или Уроки Маргариты Орестовны 25-ый подъезд / сост. : М. И. Каганов, В. М. Конторович, Л. Г. Фризман. Харьков : Израйлев, 2011. С. 17–22.
3. Смоляр Л. О. Минуле заради майбутнього. Жіночий рух Наддніпрянської України II пол. XIX – поч. XX ст. Сторінки історії: Монографія. Одеса: Астропринт, 1998. 408 с.
4. Шалыганова А. Л. Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885–1918. Харьков : Федорко, 2016. 328 с.
5. Шоломова С. Б. Харківська громадська: [про бібл. династію Габелів] // Вітчизна. 1986. № 9. С. 188–190.
6. Обзор важнейших дознаний, производившихся в жандармских управлениях империи, по делам о государственных преступлениях за 1901 год. Ростов на Дону, 1906 [4] 164 с. (Русская историческая библиотека; № 20).
7. Общий обзор деятельности правления библиотеки // Отчет Харьковской общественной библиотеки за семнадцатый год ее существования (с 1 октября 1902 г. по 1 октября 1903 г.) и ее филиального отделения за третий год его существования (с 1 октября 1902 г. по 1 октября 1903 г.). Харьков : Тип. С. А. Шмерковича, 1903. 90, [LV]. С. 3.
8. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805—1905) / Харьковский университет; под ред. проф. М. П. Чубинского и проф. Д. И. Багалея. Харьков: Типография «Печатное дело», 1908. VIII, 311, III, (22) с.: ил.

9. ХДНБ ім. В. Г. Короленка. Особові фонди. Од. зб. К4-82-324; К4-82-329; К4-83-44; Р-51.
10. ДАХО. Ф. 52. Оп. 4. Спр. 1222; 1490; 1950.

**Мамон Вячеслав Євгенович**

*Статтю створено 10.07.2022*

*Відредаговано 21.08.2023*